

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “พุทฺชชีวิต – มีความเป็นอยู่ที่ชั่วช้า”

พุทฺชชีวิต อ่านตามภาษาบาลีว่า พุด - ชี - วิ - ตะ มาจากคำว่า พุ (ชั่ว, ไม่ดี, ชั่วช้า) กับคำว่า ชีวิต (ความเป็นอยู่, ชีวิต) [ซ้อน ช หลัง พุ] จึงรวมกันเป็น พุทฺชชีวิต แปลว่า มีความเป็นอยู่ที่ชั่วช้า, มีชีวิตที่ชั่วช้า

คำนี้แสดงให้เห็นตามความเป็นจริงว่า ขณะที่ถูกอกุศลครอบงำ สะสมมีกำลังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงกับทำทุจริตกรรมประการต่างๆ นั้น เป็นชีวิตหรือความเป็นอยู่ที่ชั่วช้า เพราะสะสมแต่สิ่งที่ไม่ดี ไม่ได้สะสมอบรมเจริญปัญญาและความดีเป็นที่พึงเลย

ข้อความใน ขาทกัฏฐกถา อรรถกถา ขุททกนิกาย ขาดก โลหกุมภีชาดก แสดงความเป็นจริงของชีวิตที่ชั่วช้า ดังนี้

บทว่า พุทฺชชีวิต ความว่า เมื่อประพตฺติทุจริต ๓ (กายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต) อยู่ ชื่อว่า ย่อมเป็นอยู่ชั่ว คือเป็นอยู่ลามก (ต่ำทราม). แม้สัตว์นรกนั้น ก็หมายเอาความเป็นอยู่ชั่ว นั้นนั่นแหละ จึงกล่าวว่า มีชีวิตเป็นอยู่ชั่วช้า ดังนี้

ในชีวิตประจำวันโดยปกติของปุถุชนผู้ยังหนาแน่นไปด้วยกิเลส ย่อมปฏิเสธไม่ได้เลยว่าอกุศลจิตจะไม่เกิดขึ้น เพราะอกุศลจิตเกิดขึ้นเป็นปกติจริงๆ เกิดขึ้นเป็นไปอย่างมากด้วย หวันไหวไปในเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยอำนาจของกิเลสที่ได้สะสมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานนับชาติไม่ถ้วน ถึงแม้ว่า การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา เป็นหนทางเดียวที่จะเป็นไปเพื่อดับกิเลส ดับความเดือดร้อนวุ่นวายใจ ดับทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงได้ในที่สุด แต่แม้กระนั้นก็ไม่ใช่ว่าทุกคนจะได้ฟังพระธรรม เพราะเป็นเรื่องของการสะสมของแต่ละบุคคล พระธรรม ไม่สาธารณะกับทุกคน เฉพาะผู้ที่เห็นประโยชน์เท่านั้นที่จะได้ฟังได้ศึกษาและได้รับประโยชน์จากพระธรรมอย่างแท้จริง

ชีวิตของผู้ที่ไม่ได้ฟังพระธรรม ไม่ได้อบรมเจริญปัญญา ก็ดำเนินไปอย่างผู้ที่ไม่มีความรู้ ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องนำทางชีวิตไปสู่คุณความดีทั้งปวง ทำให้ดำเนินไปด้วยความประมาท เพลิดเพลินมัวเมา ไม่เห็นโทษของอกุศล คือ ความชั่วทั้งหลายทั้งปวง และไม่เห็นประโยชน์ของความดีประการต่างๆ จิตใจมีแต่จะคล้อยไปในทางที่เป็นอกุศล ทำแต่สิ่งที่ผิด ทำแต่สิ่งที่เป็นโทษ ย่อมเป็นผู้เสื่อมอย่างที่สุดเพราะสะสมพอกพูนแต่อกุศล ซึ่งเป็นโทษเท่านั้น เมื่ออกุศลเกิดขึ้นครอบงำจิตใจแล้ว จะให้กาย วาจาเป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงามนั้น ก็ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เนื่องจากว่าอกุศล เป็นสภาพธรรมที่ทำให้ประพตฺติในสิ่งที่ไม่สมควรต่างๆ มากมาย ซึ่งผู้ที่มีความประพตฺติที่ไม่สมควรต่างๆ นั้น เป็นผู้มีชีวิตที่ชั่วช้าเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นไปกับอกุศลถูกอกุศลครอบงำ สะสมเหตุที่ไม่ดีที่จะให้ผลที่ไม่ดีในภายหน้า ที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะว่าไม่ได้คล้อยตามคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่ได้น้อมประพตฺติตามพระธรรมนั่นเอง ในทางตรงกันข้าม ชีวิตของ

ผู้ที่ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน ก็ดำเนินไปตามปกติ ถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้ดับกิเลสอะไรเลย อกุศลจิตเกิดขึ้นเป็นปกติธรรมดาตามเหตุปัจจัย แต่ก็มีปัญญาที่ค่อยๆ เจริญขึ้น เข้าใจในความเป็นจริงของธรรมที่กำลังปรากฏ ว่าเป็นแต่เพียงธรรม เป็นสิ่งที่มีจริงแต่ละหนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ไม่ใช่เรา พร้อมทั้งเห็นโทษของอกุศลที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง แล้วมีความละอายมีความเกรงกลัวต่ออกุศล พร้อมทั้งมีความจริงใจที่จะขัดเกลากุศลให้เบาบาง ทั้งหมดทั้งปวงต้องอาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม เริ่มด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง เห็นประโยชน์ของคำจริงแต่ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นคำอนุเคราะห์แก้อกุศลให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง

เป็นความจริงที่ว่าบุคคลที่ทำชั่วนั้น ขณะนั้นเป็นการสะสมเหตุที่ไม่ดี เตือนร้อนแล้วในขณะที่ทำชั่ว ซึ่งเป็นเหตุทำให้ตนเองได้รับผลที่ไม่ดีในภายหน้า เพราะเหตุว่าเวลาที่กรรมชั่วให้ผลนั้น ถึงแม้ว่าจะมีบุคคลอื่นคอยคุ้มครองป้องกันรักษาเพื่อให้รอดพ้นจากอันตรายต่างๆ ก็ไม่สามารถป้องกันการได้รับผลของกรรมชั่วที่ตนเองเคยทำไว้แล้วได้ ไม่ว่าจะเป็นอยู่ที่ไหนก็ตาม กล่าวได้เลยว่าบุคคลที่ทำชั่ว ชื่อว่า ไม่รักตนเอง ไม่รักษาตนเอง เพราะได้ทำแต่เหตุที่ไม่ดี ที่จะทำให้เกิดผลที่ไม่ดีแก่ตนเองในภายหน้า และผลที่เผ็ดร้อน สาหัส ก็คือการเกิดในอบายภูมิ มีนรก เป็นต้น

ส่วนบุคคลผู้ที่ได้ทำความดี สะสมคุณความดีประการต่างๆ ไม่ได้ทำสิ่งที่เป็นโทษ กล่าวคือความชั่วทั้งหลาย บุคคลประเภทนี้เป็นผู้รักตนเอง รักษาตนเองอย่างแท้จริง คือรักษาด้วยการประพฤตินิสัยที่ถูกต้อง ดีงาม รักษาด้วยการสะสมเหตุที่ดีที่จะให้ผลที่ดีในภายหน้า เนื่องจากว่าความดีทั้งหลายให้ผลเป็นสุขเท่านั้น ไม่ใช่อยู่ที่การมีบุคคลมากมายมาแวดล้อมป้องกันรักษา เพราะถึงแม้ว่าจะไม่มีใครมาแวดล้อมปกป้องรักษา แต่เมื่อความดีที่ได้สะสมไว้แล้วให้ผล ก็ย่อมไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดสามารถที่จะไปประทุษร้ายเบียดเบียนให้ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนใดๆ ได้เลย

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่มีล้าสมัย เหมาะทุกกาลสมัย เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ได้ฟัง ได้ศึกษาโดยตลอด พระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในส่วนของอกุศลประการต่างๆ ก็เพื่อให้เข้าใจอย่างถูกต้องว่า อกุศล ซึ่งเป็นธรรมฝ่ายที่ไม่ดีนั้น นำแต่ทุกข์โทษภัยมาให้เท่านั้น จะนำมาซึ่งผลที่ดี ไม่ได้เลย เป็นโทษโดยส่วนเดียว ไม่ควรเลยที่จะสะสมพอกพูนอกุศลให้มีมากขึ้น ควรที่จะละเว้นในสิ่งที่ผิดในสิ่งที่เป็นโทษโดยประการทั้งปวง แล้วประพฤตินิสัยที่ถูกต้องดีงาม และไม่ประมาทในการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา เพราะเหตุว่า ถ้ามีปัญญาซึ่งเป็นความเข้าใจถูกเห็นถูกแล้ว ทุกชีวิตก็จะเจริญขึ้นในทางฝ่ายดี ไม่ตกไปในทางฝ่ายผิดโดยประการทั้งปวง เป็นผู้มีชีวิตที่ดีที่ประเสริฐ ไม่ใช่ชีวิตที่ชั่วช้าเลยแม้แต่น้อย เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการได้เกิดมาเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ที่ได้อบรมเจริญปัญญาและสะสมความดีเป็นที่พึงต่อไป

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]